

011207-1

Tradiční chápání morálního či mravního aspektu lidského chování a jednání je zatíženo velkým zjednodušením v tom, že se vše morálně závazné považuje za všeobecně platné. Tento předsudek ovšem sdílejí i ti, kteří chtějí onu mravní závaznost relativizovat, subjektivizovat či převádět na něco dalšího a odvozovat ji z toho. Ve skutečnosti jde o značně komplikovaný fenomén, který je třeba podrobněji přezkoumat a zejména pečlivě rozlišovat jednotlivé jeho složky. Zdá se, že základní překážkou takového zkoumání je jakoby samozřejmá objektivizace, zpředměťňování oné závaznosti, a to zase i tam, kde je cílem její zpochybnění nebo alespoň zdůraznění její podmíněnosti a závislosti na okolnostech. To, co „má být“, co se „má stát“, přichází jako nepředemtná výzva, a to situačně a adresně, tj. cíleně osobně zaměřeno. Vše další záleží na tom, zda to vůbec uznáme, tj. zda to „zachytíme“ ve formě nápadu (že nás to napadne, neboť to už není možné bez nás, musí to být právě náš nápad, musí to napadnout nás), ale pak to záleží na tom, zda tomu náležitě porozumíme (můžeme to sice „zachytit“, ale porozumět tomu špatně). Zejména však to musíme pochopit jako výzvu, jako apel na nás, musíme to vzít vážně a náležitě na to zareagovat i svým činem, svou aktivitou (tedy nejen porozuměním). To všechno představuje do takové míry situační jedinečnost, že jakákoli redukce na obecná pravidla může fungovat jen jako pomocné berle, ale skutečné porozumění situační výzvě v její plnosti může někdy vést i k napětí a rozporu s takovými obecnými berlemi. Právě proto ohled na druhého, tj. na konkrétního člověka v určité, zcela konkrétní situaci je důležitější než jakékoli pravidlo. Ovšem tu důležitost rozpozná je člověk jednak velmi vnímavý, jednak také vytrénovaný; pro člověka s nižší vnímavostí a netrénovaného hrozí nejnebezpečnější omyly. A právě proto, že v lidské společnosti převažují lidé méně vnímaví a málo trénovaní, jsou obecně přijímané mravní ohledy, tj. tzv. morálka či obecná mravnost, velmi důležité a nepominutelné.

(Písek, 011207-1.)